

Startnotitie

Inleiding

Veiligheid raakt ons allemaal. Inwoners hebben zelf invloed op veiligheid door houding en gedrag.

Het huidige veiligheidsbeleid "Feiligens Foarút" loopt van 2023 tot en met 2026. Het streven is daarom in 2026 nieuw veiligheidsbeleid vast te stellen voor 2027 tot en met 2030. Tot het nieuwe beleid is vastgesteld, loopt het huidige veiligheidsbeleid door.

Het huidige veiligheidsbeleid is geschreven voor de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel. Het nieuwe beleid zal alleen voor de gemeente Achtkarspelen gelden.

De raad heeft een belangrijke rol bij de totstandkoming van het integrale veiligheidsbeleid. De raad stelt de kaders van het veiligheidsbeleid vast waarbij ook de prioriteiten worden benoemd.

Het veiligheidsbeleid is leidend voor de komende vier jaar. In het veiligheidsbeleid worden geen tot in de details uitgewerkte maatregelen genoemd voor de uitvoering van het nieuwe integrale veiligheidsbeleid. Het gaat hier meer om kaders. Het college van burgemeester en wethouders vult deze in op uitvoeringsniveau. Naast de kaders zal er ruimte moeten blijven bestaan om in te kunnen springen op onvoorziene omstandigheden.

Regionale en landelijke prioriteiten

De ruimte voor het vaststellen van lokale prioriteiten is beperkt. Er zijn namelijk ook regionale en landelijke prioriteiten waarmee rekening moet worden gehouden.

De regionale prioriteiten voor Noord-Nederland worden elke vier jaar via het Regionaal Beleidsplan aan de gemeenteraden voorgelegd voor een zienswijze. Het Regionaal Beleidsplan 2024-2027 heeft de volgende veiligheidsthema's geprioriteerd:

- maatschappelijk ongenoegen, polarisatie en radicalisering;
- (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit;
- cyberveiligheid;
- veiligheid en zorg.

De landelijke veiligheidsthema's voor 2023-2026 zijn:

- Cybercrime/digitale veiligheid;
- Polarisatie/verbinding met de samenleving;
- Ondermijning en georganiseerde criminaliteit;
- Mensenhandel.

De regionale en landelijke prioriteiten worden mogelijk in 2027 ook geactualiseerd. Vaak is er overlap met lokale prioriteiten.

Eind 2024 kwam vanuit het Rijk de oproep om landelijk te werken aan weerbaarheid in brede zin. Het is van belang weerbaar te zijn tegen hybride acties of een militair conflict, en ook tegen andere crises of rampen, zoals overstromingen, pandemieën, economische dwangmaatregelen en grootschalige en langdurige storingen in energie- of data-infrastructuur.

Prioriteiten driehoek

Diverse keren per jaar is er een zogenaamd driehoeksoverleg. Hierin hebben alle burgemeesters van het gehele gebied Noordoost Fryslân, de Officier van Justitie en teamchef van Basisteam Noordoost Fryslân van de politie zitting.

Het is geen besluitvormend orgaan, maar een bestuurlijk samenwerkingsverband waarin met elkaar informatie wordt gedeeld, prioriteiten worden afgestemd en waar een gezamenlijke richting wordt gegeven aan de lokale veiligheidsaanpak.

In de lokale driehoek zijn afspraken gemaakt om gezamenlijk in te zetten op de volgende thema's:

- Digitale criminaliteit;
- Ondermijning;
- Radicalisering.

Deze thema's komen ook naar voren in de landelijke veiligheidsagenda en in het Regionaal Beleidsplan. Deze onderwerpen zijn ook in de vorige beleidsperiode aan de orde gekomen.

Veiligheidsvelden

Om het begrip "integrale veiligheid" hanteerbaar te maken heeft de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) een hulpmiddel ontworpen om veiligheidsvraagstukken een plaats te geven in het lokale veiligheidsbeleid, namelijk de methode "Kernbeleid Veiligheid". Het kernbeleid is in april 2026 door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en veiligheid (CCV) ¹ geactualiseerd. Het aantal veiligheidsvelden is uitgebreid van vijf naar zeven. De veiligheidsvelden worden hieronder kort omschreven:

1. Digitale veiligheid

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het beschermen van inwoners, bedrijven, essentiële voorzieningen en de eigen organisatie tegen cybercriminaliteit. Het thema Digitale veiligheid is relevant binnen alle kernvelden van het Kernbeleid Veiligheid. In het kernveld Digitale veiligheid staan concrete thema's waarop gemeenten actie kunnen ondernemen om cyberweerbaar te worden, zoals:

- Eigen digitale systemen gemeente
- Cyberincidenten en cybercrises
- Online criminaliteit
- Online aangejaagde ordeverstoring

2. Veilig ondernemen

Een veilig ondernemersklimaat ontstaat niet vanzelf. Het vraagt om een gezamenlijke inzet en een gedeelde ambitie, waarbij ondernemers, gemeente en veiligheidspartners elkaar actief ondersteunen. Een veilige omgeving leidt tot meer omzet, een prettige werkomgeving en een aantrekkelijke sfeer voor zowel inwoners als bezoekers.

3. Jeugd en veiligheid

Jeugdoverlast en -criminaliteit tasten de veiligheid, het veiligheidsgevoel en het woongenot van inwoners aan. Maar de gevolgen reiken verder: ook de jongeren zelf en hun gezinnen worden vaak zwaar getroffen. Deze jongeren zijn vaak niet alleen dader, ze zijn veelal ook slachtoffer, kwetsbaar door problemen thuis, op school, of door gedrags- of verslavingsproblematiek.

Deze complexe uitdaging vraagt om een integrale aanpak, waarbij het veiligheids-, sociale- en jeugddomein nauw samenwerken. Het doel: verdere afglijding voorkomen, veiligheid borgen voor zowel de jongere als de samenleving, en perspectief bieden door middel van de juiste zorg.

4. Zorg en veiligheid

Het snijvlak van zorg en veiligheid is complex en veelomvattend. Inwoners die overlast veroorzaken, hebben vaak op meerdere vlakken problemen. Denk daarbij aan een combinatie van schulden, verslaving en psychische problemen. Dat wordt ook wel multiproblematiek genoemd. Inwoners met multiproblematiek vormen een grote maatschappelijke opgave.

¹ Bron: hetccv.nl; beschrijving van de 7 veiligheidsvelden

Hoe zorg je ervoor dat de overlast worden aangepakt en tegelijkertijd oog hebt voor het bieden van de juiste hulp en ondersteuning? Nauwe samenwerking tussen zorg, welzijn, onderwijs, politie en andere partners is hierbij essentieel. Alleen zo kunnen signalen tijdig worden opgepakt.

Binnen het kernveld Zorg en veiligheid vallen bijvoorbeeld onderstaande thema's:

- Overlast van personen met onbegrepen gedrag
- Maatschappelijke onrust
- Radicalisering en extremisme
- Huiselijk geweld en femicide
- Weerbare samenleving.

5. Fysieke veiligheid

Fysieke veiligheid betreft de mate waarin mensen beschermd zijn tegen ongevallen en incidenten, zoals een brand of een natuurramp. Deze fysieke bedreigingen ontstaan uit (combinaties van) mechanische, chemische, biologische of fysische gevaren.

De samenleving gaat ervan uit dat veiligheid gegarandeerd is en dat er bij crises en rampen snel en adequaat wordt opgetreden. Dat is echter niet vanzelfsprekend, het vraagt om een sterke organisatie en goede samenwerking van verschillende partners van overheidsinstellingen en bedrijven.

6. Georganiseerde criminaliteit en ondermijning

Georganiseerde criminaliteit is criminaliteit die planmatig en systematisch door groepen wordt gepleegd. Het doel is illegale winst en/of macht.

Voor hun illegale activiteiten gebruiken criminelen ook legale bedrijven en diensten. Denk aan panden, voertuigen, bedrijven en tussenpersonen. Organisaties, ketenpartners en doelgroepen kunnen (soms bewust, maar vaak onbewust) onderdeel worden van de bedrijfsprocessen van georganiseerde criminaliteit. Zo raken onder- en bovenwereld met elkaar verweven.

Dit ondermijnt de samenleving: normen kunnen vervagen, het gevoel van veiligheid en leefbaarheid neemt af en maatschappelijke structuren en onze democratie kunnen onder druk komen te staan. Daarom is het belangrijk om kwetsbare schakels te herkennen en te versterken.

7. Veilige woon- en leefomgeving

Een veilige woon- en leefomgeving bieden is een van de belangrijkste taken van de lokale overheid. Iedereen verdient het om zich thuis en veilig te voelen in de eigen buurt. Dit vraagt om aandacht voor een prettige, goed onderhouden openbare ruimte en om effectieve maatregelen tegen inbraak, geweld en overlast. Een ander belangrijk thema binnen dit kernveld is weerbaarheid. Wijken die goed voorbereid zijn en waar bewoners elkaar steunen, zijn beter bestand tegen bedreigingen en crises.

Het Kernbeleid Veiligheid is een methode om in samenwerking met de betrokken partners de veiligheidsthema's binnen de veiligheidsvelden te benoemen. De methode kernbeleid veiligheid kan worden gebruikt als leidraad voor de opzet en inhoud van het integraal veiligheidsbeleid.

Onderzoek en Analyse

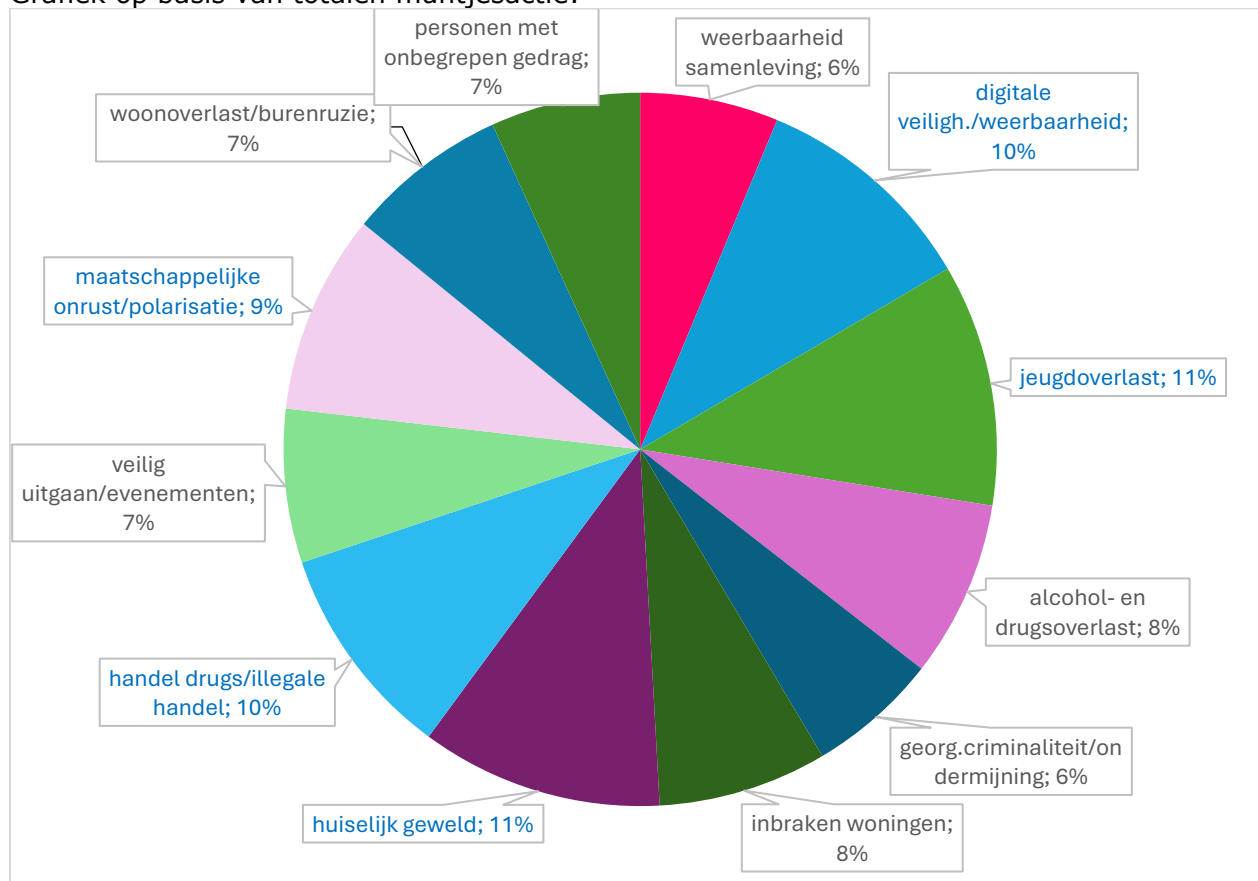
Om te komen tot prioriteiten voor het nieuwe beleid is gebruik gemaakt van de BOB-methode. In de eerste fase is onderzocht bij ketenpartners, organisaties en inwoners welke veiligheidsthema's het meest belangrijk zijn. Kortom: het beeld is opgehaald. Dit is gedaan op de volgende manieren:

Muntjesactie in 3 dorpen: in 3 dorpen in Achtkarspelen hebben wij een ochtend of middag gestaan met een veiligheidsstand. We zijn in gesprek gegaan met inwoners over veiligheidsthema's. Daarnaast konden inwoners een aantal prioriteiten uitkiezen door muntjes te plaatsen in een buizensysteem. Ook is gevraagd een cijfer te geven voor het veiligheidsgevoel.

Gesprekken ketenpartners: we zijn in gesprek gegaan met een aantal ketenpartners, zoals de politie en welzijnsorganisatie Kearn. Ook zijn er gesprekken gevoerd met interne collega's.

Na de beeldvorming volgt de fase van oordeelsvorming. De uitkomst van bovenstaande acties is geanalyseerd. Relevante cijfers, de inhoud van de gesprekken met ketenpartners en de resultaten van de muntjesactie vindt u gespecificeerd in de bijlage.

Grafiek op basis van totalen muntjesactie:

Een top 5 op basis van de totalen naar aanleiding van de muntjesactie:

1. jeugdoverlast – 11%
2. huiselijk geweld – 11%
3. digitale veiligheid/weerbaarheid – 10%
4. handel drugs/illegale handel – 10%
5. maatschappelijke onrust/polarisatie – 9%

Belangrijke punten uit gesprekken met interne en externe partners. Er zijn o.a. zorgen om:

- jeugd(overlast) en middelengebruik
- digitale weerbaarheid
- ondermijning
- polarisatie
- personen met onbegrepen gedrag
- huiselijk geweld; femicide

Prioriteiten nieuw veiligheidsbeleid bespreken

In de laatste fase kan de gemeenteraad aan de hand van het opgehaalde beeld en de analyse hiervan de prioriteiten voor het nieuwe veiligheidsbeleid bepalen.

Hierna zal het veiligheidsbeleid worden geschreven, in afstemming met andere veiligheidspartners zoals politie, openbaar ministerie, etc. De verwachting is dat het veiligheidsbeleid in januari van 2027 aan u wordt voorgelegd ter vaststelling.

Voorstel prioriteiten

Na het vooronderzoek wordt geadviseerd de volgende prioriteiten op te nemen in het veiligheidsbeleid:

- Ondermijning/georganiseerde criminaliteit;
- Digitale criminaliteit/weerbaarheid;
- Zorg en Veiligheid:
 - o Maatschappelijke weerbaarheid;
 - o Maatschappelijke onrust, Polarisatie en Radicalisering;
- Jeugd en veiligheid:
 - o Jeugdoverlast en Middelengebruik;
 - o Problematisch online gedrag.

De keuze van de eerste 3 onderwerpen is gebaseerd op prioriteiten die door de driehoek van de Noordoost gemeenten zijn afgesproken, en die daarnaast ook landelijk en regionaal van belang zijn. Het 4^e onderwerp is gebaseerd op de resultaten van de muntjesactie en de gesprekken die zijn gevoerd met ketenpartners.

Het is binnen de bestaande capaciteit niet mogelijk meer prioriteiten op te nemen. Mocht de raad andere prioriteiten overwegen, dan zal een andere voorgestelde prioriteit verwijderd moeten worden.

Vraag aan de raad

Voordat het vervolgtraject ingezet wordt, legt het college de volgende vraag voor aan de raad:

1. Kan de raad instemmen met het verder uitwerken van de voorgestelde prioritering?

Vervolg - planning

Wat	Hoe	Wanneer
Startnotitie bespreken in raad	Byld Oerlis	24 september 8 oktober
Schrijven veiligheidsbeleid		oktober – november 2026
Veiligheidsbeleid 2027-2030 in raad	Beslút	januari 2027

Bijlage

Cijfers

Onderstaande cijfers zijn afkomstig van de politie van de website data.politie.nl.

Verkeersongevallen letsel/dodelijke afloop

Gemeente	2020	2021	2022		2023	2024	2025
Achtkarspelen	23	17	32		42	49	42

Rijden onder invloed alcohol/drugs/ verboden stof

Gemeente	2020	2021	2022		2023	2024	2025
Achtkarspelen	82	68	76		69	64	58

Drank- en drugsoverlast

Gemeente	2020	2021	2022		2023	2024	2025
Achtkarspelen	28	46	51		58	62	42

Overlast jeugd

Gemeente	2020	2021	2022		2023	2024	2025
Achtkarspelen	150	181	144		131	117	125

Personen met onbegrepen gedrag (meldingen)

Gemeente	2020	2021	2022		2023	2024	2025
Achtkarspelen	180	180	207		251	173	167

Huiselijk geweld

Gemeente	2020	2021	2022		2023	2024	2025
Achtkarspelen	86	58	44		38	34	37

Woninginbraken

Gemeente	2020	2021	2022		2023	2024	2025
Achtkarspelen	20	9	23		30	16	28

Bedrijfsinbraken

Gemeente	2020	2021	2022		2023	2024	2025
Achtkarspelen	19	9	24		12	17	20

Digitale criminaliteit:

De landelijke trend is dat online criminaliteit de laatste jaren steeds meer is toegenomen.

Meest voorkomend in de periode 2022 tot en met 2025 in Achtkarspelen:

- bankhelpdeskfraude;
- fraude bankgegevens/internetbankieren;
- misbruik accounts voor bestellingen;
- beleggingsfraude;
- creditcardfraude.

Bankhelpdeskfraude heeft het hoogste schadebedrag. De meeste slachtoffers vallen in de leeftijdscategorie van 65 jaar of ouder.

Gelet op de cijfers valt ook het aantal verkeersongevallen met letsel of dodelijke afloop op. Toch is ervoor gekozen om in dit beleidsplan geen prioriteit te geven aan verkeersveiligheid. In het vorige beleidsplan is dit onderwerp wel aangemerkt als prioriteit. In die beleidsperiode werd ervaren dat het complex was concrete aanvullende acties op te zetten op dit terrein. Veelal stonden deze acties namelijk al gepland via de medewerker Verkeer of de coördinator middelengebruik. Afgesproken is vervolg te geven aan structurele interventies door middel van verkeerseducatie en -voorlichting zoals is opgenomen in het Gemeentelijke Mobiliteitsprogramma Achtkarspelen. Daarnaast inzet (BOB)projecten vanuit preventie- en handhavingsplan middelengebruik (Programma 6 Sociaal Domein). Op basis van de geplande interventies vindt regelmatig overleg plaats tussen de verschillende afdelingen om acties af te stemmen.

Een aantal cijfers is met behulp van de website waarstaatjegemeente.nl naast de cijfers voor heel Fryslân gelegd:

- inbraak woning: in 2024 en 2025 is het cijfer vergelijkbaar of lager in Achtkarspelen ten opzichte van Fryslân. Overigens is er een uitschieter in het 4^e kwartaal van 2025, waarin Achtkarspelen een hoger cijfer heeft.
- inbraak bedrijven: in 2023 is er sprake van een afname, in 2025 en 2025 is er een toename in Achtkarspelen ten opzichte van Fryslân.
- meldingen personen met onbegrepen gedrag: in 2024, 2025 en 2026 ligt het aantal meldingen in Achtkarspelen lager dan in Fryslân.
- overlast jeugd: sinds eind 2025 is er een stijgende lijn in Achtkarspelen ten opzichte van Fryslân, vanaf 2026 zit er weer een dalende lijn in.

Gesprekken ketenpartners

Intern:

beleidsmedewerker Sociaal Domein

Bij het Sociaal Domein zien ze een toename van het aantal adviesvragen bij Veilig Thuis (huiselijk geweld en kindermishandeling).

Verder is er zorg over criminele uitbuiting van jongeren en de online invloeden waarmee jongeren worden geconfronteerd.

procesregisseurs Zorg en Veiligheid

Er zijn zorgen over jeugdproblematiek:

- jeugdoverlast
 - o.a. groepen jongeren die treiteren richting mensen
 - gerichte aanpak gestart in 2026 en voortzetten
- bezit messen (wapens), zorgen om geweld
- zorgen om mentale gezondheid (suïcide)
- zorgen om gebruik sociale media onder jongeren
- zorgen om middelengebruik

Verwarde personen: Er staat een project van de GGD in de steigers, "Grip op onbegrip". Hieraan wordt een bijdrage geleverd.

Over het algemeen is de aanpak intern nu redelijk ingebed.

Er is sprake van een toename van burenruzies.

Er is sprake van toename van dakloosheid.

coördinator middelengebruik & ontwikkelaar sociaal

Bij het Sociaal Domein wordt o.a. ingezet op Weerbaarheid, dit is op diverse terreinen:

- impactvolle ontmoetingsplekken en steunpunten, dit is o.a. verplicht vanuit de AZWA;

- weerbaarheid op scholen, er worden diverse thema's belicht en veelal onder de aandacht gebracht door de GGD. Gedacht kan worden aan cyberweerbaarheid (cyberpesten, sexting, mediawijsheid);
- sociale basis, verbinding in de menskip en weerbaar maken van de menskip.

Zorgen zijn er o.a. over polarisatie op scholen en sociale veiligheid op scholen.

Met betrekking tot handhaving middelengebruik is het goed de samenwerking tussen Sociaal Domein en Veiligheid en ook Toezicht en Handhaving te verstevigen. Het zou goed zijn dit voort te zetten en verder vorm te geven.

Extern:

Politie

De verkeersongevallen met letsel of dodelijke afloop nemen toe. Er zal een verdere analyse moeten komen naar de achterliggende oorzaken, maar wel is duidelijk dat rijden onder invloed ook hoog is in het werkgebied van BT Noordoost.

De thema's Ondernijning en Digitale criminaliteit blijven ook voor de politie belangrijk.

Andere belangrijke onderwerpen:

- stalking, femicide
- personen met verward gedrag

coördinator buurtbemiddeling Kearn

Vanuit buurtbemiddeling komt een signaal dat zij steeds vaker mensen met psychosociale problemen en verslaving tegenkomen. Ook ervaren zij dat het lontje steeds korter wordt.

Na navraag binnen Kearn breed, zijn ook de volgende signalen gedeeld:

Signalen op het gebied van scamming, oplichting door nepagenten die sieraden meenemen onder het mom van veiligheid, mensen die via facebook contact zoeken, online relaties aangaan en ondernijning.

Signalen van ouderenmishandeling, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksueel geweld.

jongerenwerker Kearn

Er is regelmatig overleg met Zorg en Veiligheid, Handhaving en de wijkagenten. Complicatie hierbij is dat niet alles kan worden gedeeld in verband met privacy wetgeving.

Jongerenwerk merkt dat schoolgaande jeugd (12+) wel eens alcohol drinkt. Dit strookt niet altijd met het beeld dat de gemeente heeft.

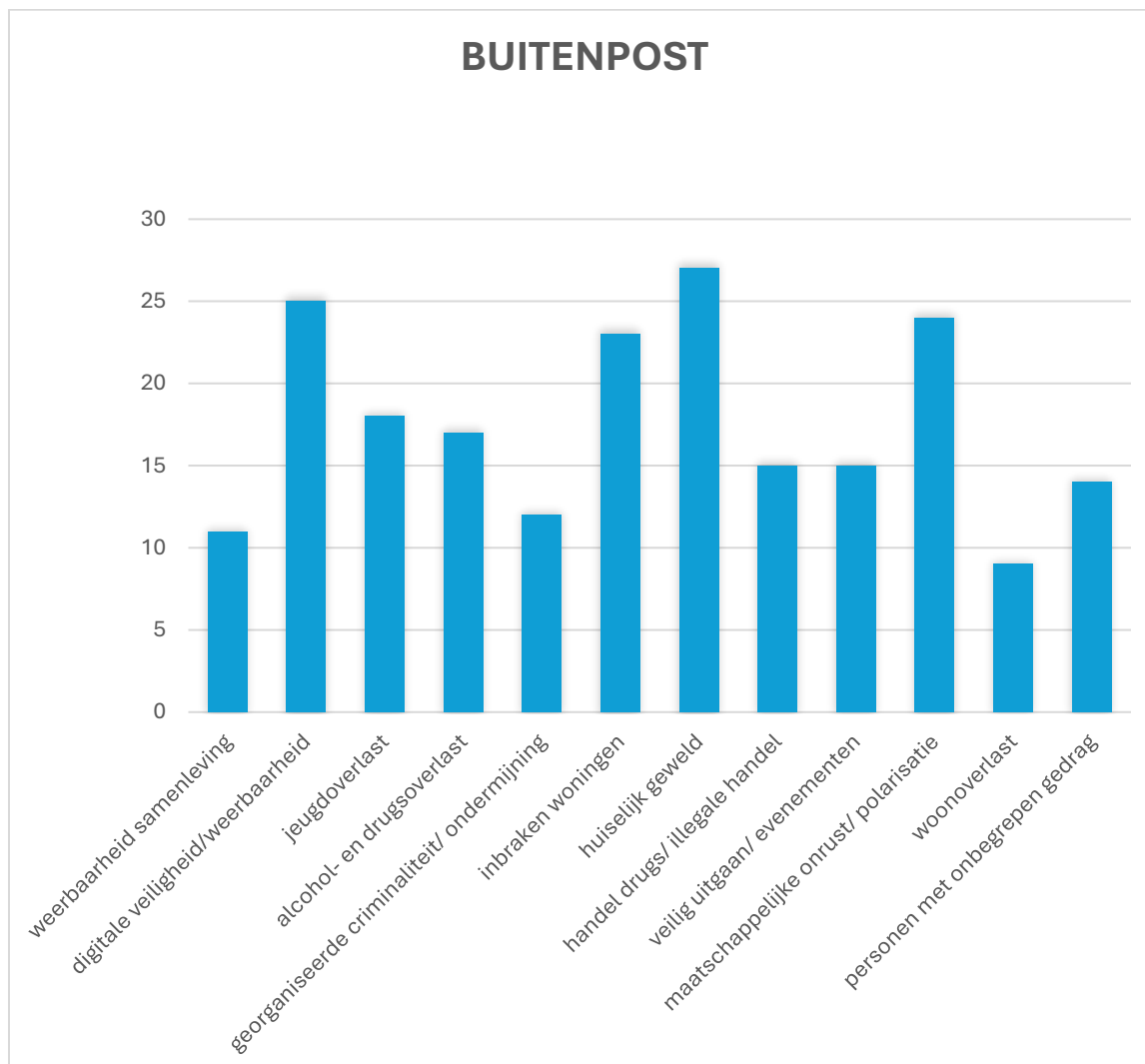
Verder is er sprake van vopen en snus-gebruik.

Op bepaalde plekken is wel sprake van overlast van jeugd.

Digitaal merken de jongerenwerkers dat er sprake is van pestgedrag of online bedreigingen. Verder wordt er wel gedeald (zoals vapes of illegaal vuurwerk) via snapchat.

Jongerenwerk heeft een signalerende rol en communiceert met de scholen. Verder is aandacht voor preventie.

Muntjesactie - bevindingen

Warm (benauwd) weer. Dit heeft mogelijk invloed gehad op het aantal deelnemers. Er waren in totaal 35 deelnemers.

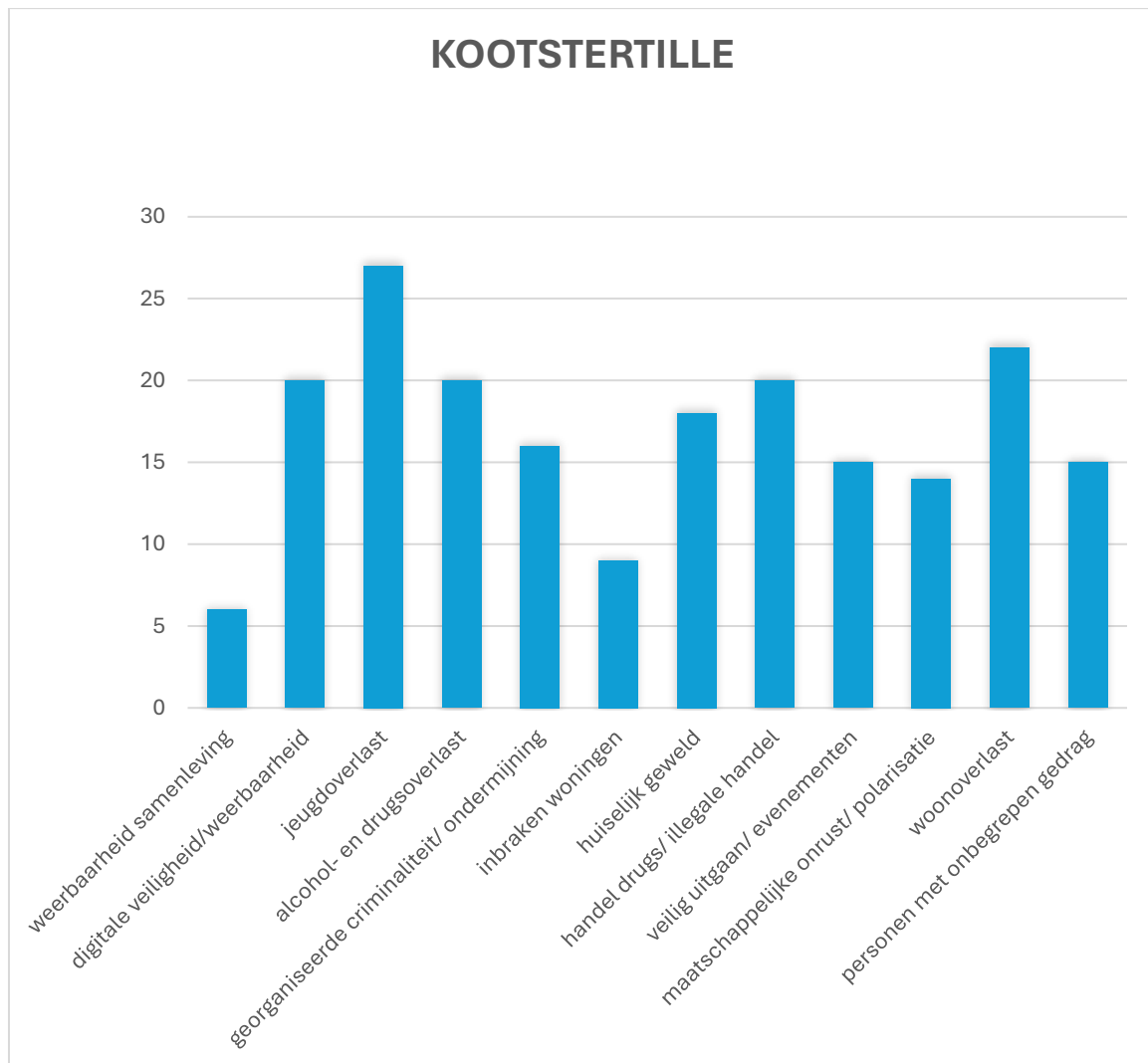
Tijdens de actie is een vraag gesteld welk cijfer men wilde geven voor het veiligheidsgevoel in Achtkarspelen. Er hebben 27 personen een cijfer gegeven. Meer dan 20 personen gaven een 8 of hoger. Het gemiddelde cijfer was 7,9.

Opmerkingen tijdens de actie:

Jong meisje – betreft omgeving Harkema; soms een onveilig gevoel op de fiets in de avond; cijfer veiligheidsgevoel ligt in de avond lager

Jong meisje – betreft omgeving Twijzel; in de avond lastig gevallen door personen van de opvang Oekraïne.

Een deelnemer heeft een opmerking dat die een tijdje geleden last had van jeugdoverlast.

Warm weer. Dit heeft mogelijk invloed gehad op het aantal deelnemers. Er waren in totaal 34 deelnemers.

Tijdens de actie is een vraag gesteld welk cijfer men wilde geven voor het veiligheidsgevoel in Achtkarspelen. Er hebben 23 personen een cijfer gegeven. Meer dan 14 personen gaven een 8 of hoger. Het gemiddelde cijfer was 7,7.

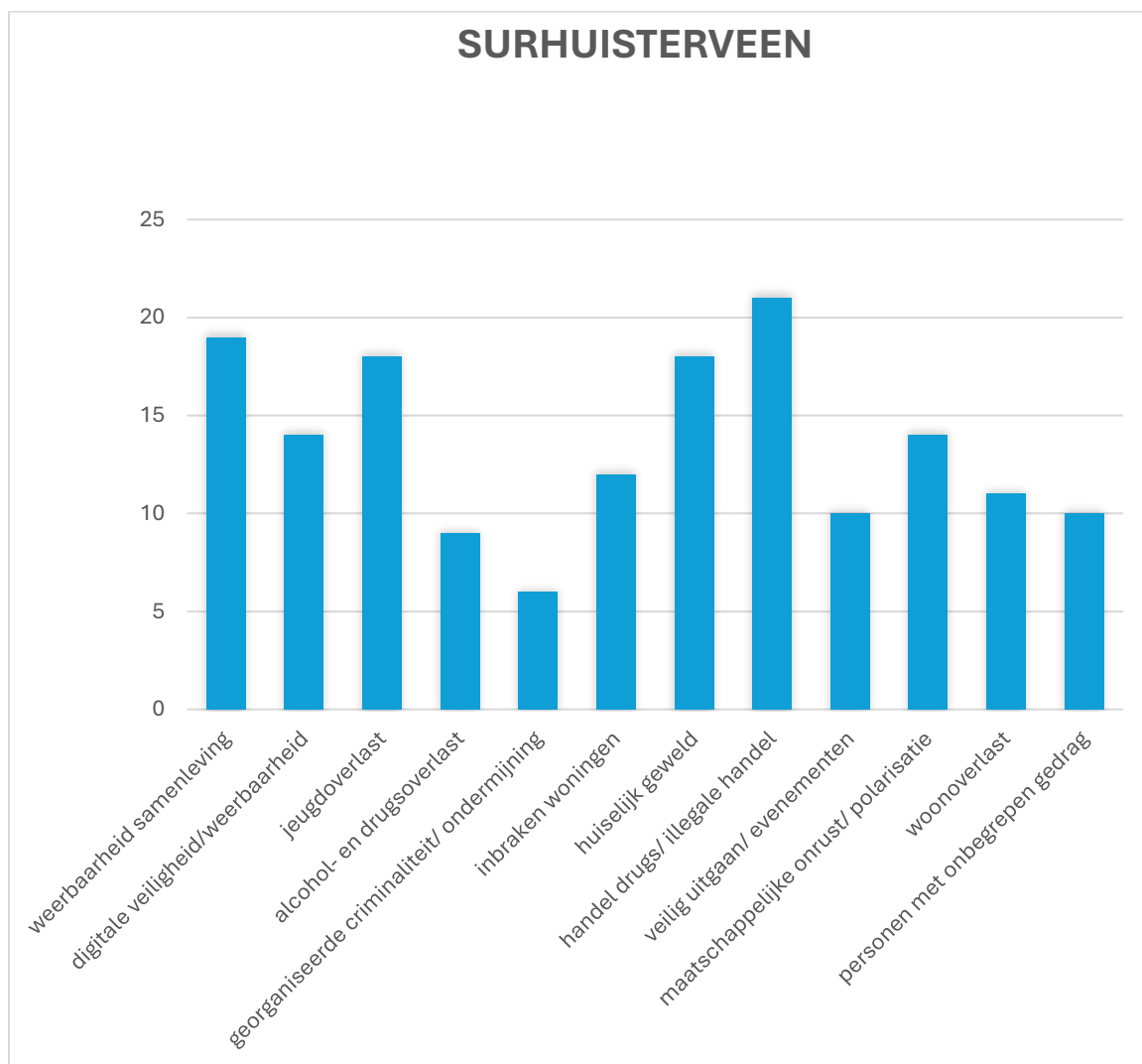
Opmerkingen tijdens de actie:

Er is soms overlast van fatbikes (er wordt overigens ook een incident genoemd in Drachten).

Oversteek provinciale weg richting schelpenpaadje sluit niet goed aan.

Overlast jeugd bij lege huizen in Drogeham.

Jeugd geeft aan geen plek te hebben en hangt vaak bij Babylon.

Weer: regenachtig (miezerregen), circa 20 graden; later iets droger. In totaal 27 deelnemers. Mogelijk minder aanloop door het weer of door het tijdstip (tussen de middag).

Tijdens de actie is een vraag gesteld welk cijfer men wilde geven voor het veiligheidsgevoel in Achtkarspelen. Er hebben 15 personen een cijfer gegeven. Meer dan 9 personen gaven een 8 of hoger. Het gemiddelde cijfer was 7,6.

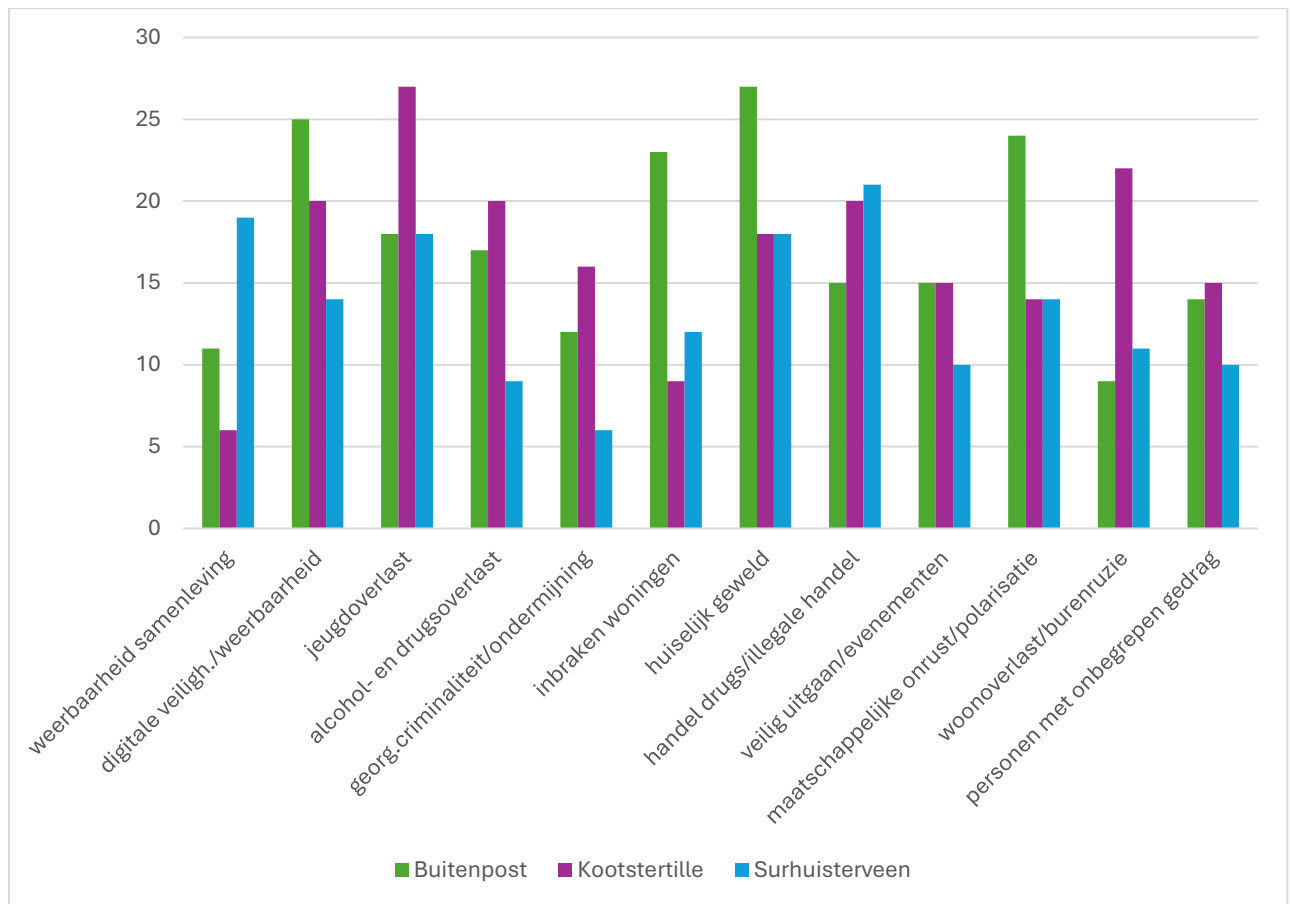
Opmerkingen tijdens de actie:

Eén persoon heeft een 5 gegeven, omdat er zorgen zijn over jeugd en drugshandel in Surhuisterveen.

Er wordt opgemerkt dat het rustiger is geworden na corona. Er is minder horeca open en minder reuring.

Ook wordt opgemerkt dat de jaarwisseling rustiger verloopt in Surhuisterveen.

Onder het facebookbericht over de buizenactie zijn ook 4 reacties geplaatst. Samengevat zijn er zorgen over jeugdoverlast en er zijn een paar reacties dat een azc niet gewenst is.

Grafiek op basis van absolute aantallen (aantal deelnemers per dorp).

Aantal deelnemers per dorp:

Buitenpost – 35 deelnemers

Kootstertille – 34 deelnemers

Surhuisterveen – 27 deelnemers

Gemiddeld cijfer veiligheidsgevoel:

Buitenpost – 7,9

Kootstertille – 7,7

Surhuisterveen – 7,6